

ÓBUDAI ANZIKSZ

HARMADIK KERÜLETI KULTURÁLIS MAGAZIN III 2018/19 TÉL

GYIMESI LÁSZLÓ: BIRTOKBA VETT ÖRÖKSÉG

NAGY GÁBOR MIKLÓS VERSESKÖNYVÉRŐL

Óbuda a kultúra városa – hajtogatjuk már-már mantraként, közhelyszerűen. De végig gondoljuk-e, miért, mitől érdemelhette ki ez a város (no, jó, városrész) ezt a korántsem udvariasságból ráragasztott jelzőt? A több mint kétezer éves városi lét milyen kulturális rétegeket halmozott egymásra, hányszor kellett romjaiból helyreállítani ezt a sajátos egységet? Népek, népcsoportok, etnikai töredékek sora élt itt együtt, néha közösen építkezve, máskor egymás ellenébe feszülve: hol, mikor, melyik dominált, erre csak a történészek adhatnak igaz választ.

Az bizonyos, hogy a magyar elem mellett jelentős szerepe volt a sajátos óbudaiság megteremtésében a németnek (hibásan, de úgy mondjuk: a svábnak), a szlávoknak (szlováknak, szerbnek, bolgárnak), a zsidóknak, a kisebb-nagyobb népek töredékeinek (a romanizálódott keltának, örménynek, görögnek, töröknek, cigánynak). Némelyek szerepét vitatják, de abban teljes az egyetértés, hogy az antik, a római-latin kultúra évszázadok óta áthatja a hely szellemét, néha látványosan, néha csak bűvópatak-ként befolyásolva a mindenkori jelent.

Ez a befolyás nemcsak a tárgyi környezet gondozásában, a romkertek, a múzeumok tárlóiba került emlékek gondozásában jelentkezik, hanem a szellemi hagyaték továbbvitelében is. Amikor Nagy Gábor Miklós hexametert dobol ujjával, amikor írógépe is erre a metrumra hajlik, néha tudatosan, néha már ösztönösen ehhez az örökséghez kapcsolódik.

Hexametert dobol ujjával...

hexametert dobol ujjával ha unatkozik éppen
s hozzá még fütyörészik olyankor az isten az égben
halld hogy dobban a csend zakatol tova tétova léte
hallgasd hogy verem írógépem e vers ütemére
vérköreimben e ritmus is együtt lüktet a vérrel

Az egyre rangosabb költői fesztivál, az évente megrendezett Aquincumi Költőverseny adott módot a fiatal költőnek, hogy a nyilvánosság elé lépjen időmértékes, de abszolút korszerű üzeneteket rejtő verseivel. Magam is ott figyeltem fel egyedi tehetségére. Most megjelent harmadik könyvét teljes egészében az évszázadok során magyarrá lett ősi formának, a hexameternek és a disztichonnak szentelte.

Jól választott! A tizenhetedik század óta a hexameter – légyen az görög vagy latin gyökerű – a magyar poétika meghatározó formájává lett, a magyar nyelv s annak nyelvjárásai kitűnően alkalmazkodtak hozzá, illetve poétáink kitűnően alkalmazták a ritmust a nyelv törvényeihez. Sokan régiesnek érzik ezt a metrumot, de az avíttóság nem a forma sajátossága, hanem leggyakrabban a költői ügyetlenségből fakadó hiba. Töltelékszavak, szótagok kerülnek a ritmuskényszer miatt a sorokba, életidegen rövidítésekbe botlik a gondolat.

A jó költőknél ez sohasem fordulhat elő. Gondoljunk Fazekas Mihály Lúdas Matyijára, Radnóti Miklós, Dsida Jenő vagy éppen Weöres

Sándor kiváló soraira, s nem kell tovább erőlködnöm azon, hogy a forma korszerűsége és korszakon átívelő alkalmazhatósága mellett érveljek.

Nagy Gábor Miklós új kötete maga is egy (összesített) bizonyíték az élő forma érvényességére. Korábbi két kötetében felcsillanó tehetsége a kötött forma latin (állítólagos) béklyóiban újfajta szabadságot teremt. „Vérköreimben e ritmus is együtt lüktet a vérrel” – írja beköszöntőjében. S ezt az élethordozó szabad, de szabályos lüktetést érezzük az alig ötven oldalas kötet minden lapján, minden versében. Semmi póz, semmi nagyképű forma-fitogtatás. Életet hordoznak, sőt, újfajta életet teremtenek ezek a költemények. Elég finnyás vagyok, ha antik formákról van szó, Nagy Gábor Miklós munkája azonban lenyűgözött. Könyvében nincs rossz, sőt, fogalmazzak pontosabban, nincs töltelék-vers, minden darabja mester-remek. *Categoricus imperativus* című, *ars poetica* igényű költeménye a huszonegyedik század költészetére érvényes ön- és közkalauz, könnyedebb versei a hétköznapi örömeit idézik és erősítik (Két könnyű disztichon, Régi gyökér), vagy összhangot teremtenek az esti ejtőzés és a nagy irodalom sorskérdési között (Kor, bor, irodalom).

Kor, bor, irodalom

Meg kell érní a borra, ha értékelni szeretnéd.

Sok-sok Csalfa fehér, s huncut, móka-rozé bort kell megkóstolnod, amíg elszállnak az évek, s míg a nehéz vöröset értékelni tudod.

Épp így élnek a múlt korrallal benned a könyvek.

Krúdy akár az aszú. Márai szürkebarát. Szentkuthy inkább merlot, testes, benne ribizli sejlik, málna ize, s enyhén kis karamell.

Míg fiatal vagy, hallgat a mély bor, karcos az élmény.

Könnyed könyvet akarsz s andalító borokat. Aztán bölcsülsz egyre a száraz, telt vörösökkel, s értékelni tudod Szentkuthy mondatait.

A természet és a társadalom egységét sejtem a kötet egyik legjobb versében (Éjjeli tenger), megtudjuk belőle, hogy „Nincsenek égtájak, sem fent, sem lent, csak a mély van.” S bármilyen „apró

pont vagy a végtelen űrben”, tudhatod, hogy „a helyeden vagy”, azaz a helyünkön vagyunk valamennyien. Jó-e ez a hely? Nem tudható, de ez adatott, ez a miénk.

De hiányos lenne a reflexióm, ha nem szólnék az antik köntösben élénk lépő remek szerelmes versekről, köztük a legizgalmasabb Állandó Te vagy itt soraival, vagy a látszólag egyszerűbb, de ugyanolyan mély *Az asztronauta vallomása* című rövid költeményről. Ezek is azt mutatják, hogy a költő által választott forma alkalmas a legmaibb és a legforróbb érzelmek kifejezésére is. Boldog lehet az a nő (hölgy, leányzó, múzsa, akárki), aki ilyen verset kap poétájától ajándékba.

A könyvet záró *Kalendárium* című ciklus tizenkét négysoros verset tartalmaz, tizenkét apró remeklést, amiknek a naptár csak virtuális keretet biztosított, hiszen tizenkét autonóm, önmagában is megálló vers sorakozik egymás után; a természet ciklusaira rímelő emberi sors-nyomatok lírai dokumentumai mind, egyik jobb, mint a másik, idézzük fel a Februárt:

Február

Farsangkor jó forralt bor melegít, s a tepertős házi pogács. Az ablakodon még néha virág nő jégből, s tűnik a semmibe gyorsan a reggeli fényvel. Dermedt végtagodat mozgasd! Múltban a tél már.

A forralt bor illatú farsang után itt van a tavasz, a kánikulában cikkanó gyík nyara, itt az egész bennünket dédelgető vagy próbára tevő világforgás, a Nagy Gábor Miklós által irányított, vagy csak megörökített helyi, mondjuk így: óbudai latin örökkévalóság.

Mindig öröm új, avatott poétát köszönteni. Nagy Gábor Miklós köszöntése feltétlenül ebbe a sorba tartozik. Remélem, sokat találkozunk még vele, akár az óbudai és egyéb fővárosi fórumokon, a könyvkiadás göröngyös mezején, vagy az aquincumi költőversenyek szelídebb vidékein. A legjobbak nyújthatják felé kezüket – befogadó gratulációra. ■